

І.М. Козубцов кандидат технічних наук,
Науковий центр зв'язку та інформатизації
Військового інституту телекомунікацій та
інформатизації Державного університету
телекомунікацій

НАТУРНИЙ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ЕКСПЕРИМЕНТ З МІЖНАРОДНОЇ СИСТЕМИ АТЕСТАЦІЇ НАУКОВО- ПЕДАГОГІЧНИХ КАДРІВ ВИЩОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ

У науковій статті розглянуто порядок підготовки і проведення натурального науково-педагогічного експерименту з міжнародної атестації науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації. Експеримент включав аналітичну складову та натурний експеримент. Отримано позитивний результуючий ефект щодо розвитку методологічної компетентності аспіранта. За результатами експерименту підтверджено достовірність і актуальність обраного напрямку, шляху та способу розвитку інституту аспірантури в напрямку К-парадигми.

Ключові слова: компетенція, розвиток, методологічна компетентність, атестація, аспірант, творчість, вчені, натурний експеримент.

Постановка проблеми та зв'язок її з важливими науковими завданнями. Перехід на компетентну модель підготовки фахівців виник з необхідністю перегляду моделі підготовки науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації. Зволікання згідно принципу Гійома веде до системно-методологічної помилки. Тож зміна ЗУН-парадигми на К-парадигму, очевидно, створює передумови до наступного етапу розвитку інституту аспірантури та власне і її філософії. Наочно це демонструється на рис. 1.

В рамках науково-дослідної роботи автор вдало забезпечив гармонійний перехід на компетентну парадигму, основний результат якої відображений в [1]. Заключним етапом дисертаційного дослідження [2] стало проведення натурального науково-педагогічного експерименту з атестації наукових та науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації.

Метою статті є розгляд особливостей підготовки, організації і проведення натурального науково-педагогічного експерименту з міжнародної атестації науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації.

Аналіз досліджень і публікацій за проблемою. Голова ВАК Російської Федерації (РФ) В. Філіппов у інтерв'ю щотижневій газеті наукового співтовариства «Поиск» визначив три основні напрями реформування системи наукових ступенів, які потребують ще погодження Урядом [3]. Голова ВАК РФ висунув ідею про необхідність ліцензування та акредитації аспірантур. Одночасно планується провести ряд експериментів з надання прав атестації наукових і науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації суспільними організаціям.

Не вирішеними питаннями є моделювання подібних реформаторських ідей в Україні та їх обговорення. Не виникає сумнівів, що такі ідеї спонтанно незабаром будуть проведені і в Україні вслід за Росією. Тому, на наш погляд, метод паралельної роботи є актуальним для України.

До експерименту підключилася суспільна організація „Российская

Академия Естествознания” в контексті наукового заходу – V міжнародної науково-практичної конференції «Международные системы аттестации научно-педагогических кадров» (РФ, м. Сочі, 26-30 вересня 2013) [4].

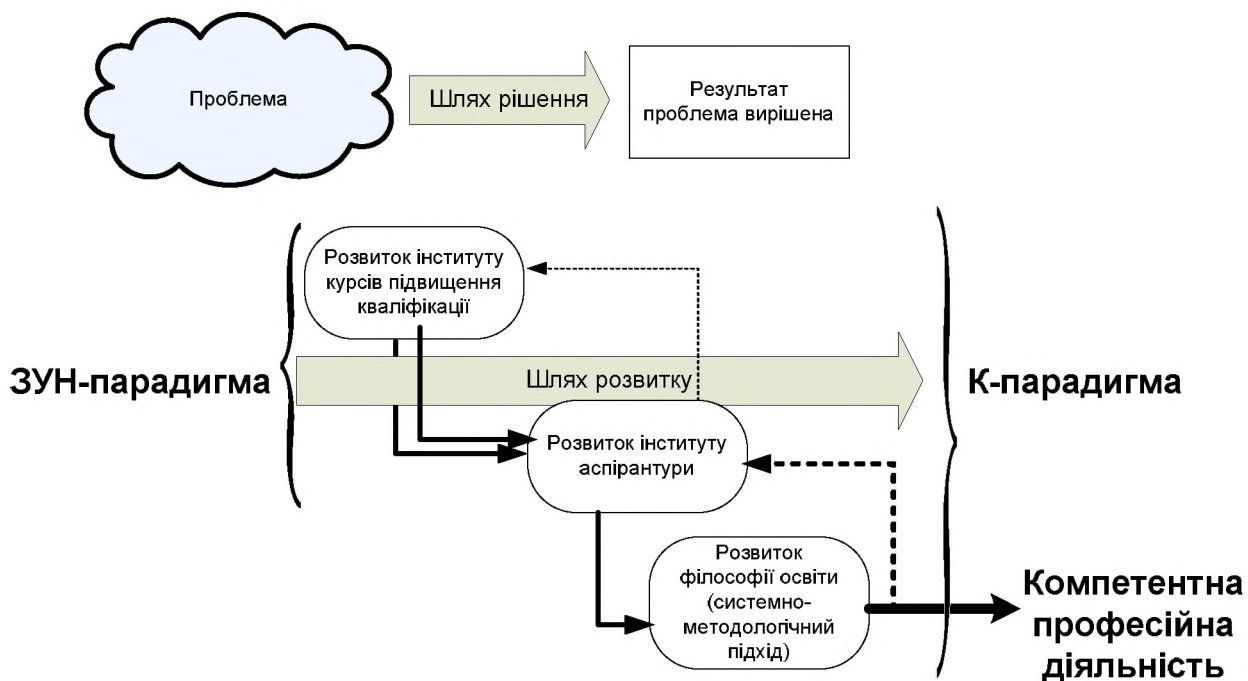

Рис. 1. Напрямок розвитку філософії інституту аспірантури.

Директор департаменту атестації кадрів Міністерства освіти і науки України В.Д. Бондаренко в інтерв'ю газеті «Освіта України» розкрив інноваційність Постанови «Про затвердження порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника» [5]. Документ, за словами В. Бондаренка, є основою функціонування всієї системи державної атестації учених в Україні. На основі прийнятого Урядом «Порядку присудження...» затверджуються паспорти наукових спеціальностей, визначаються іспити для майбутніх здобувачів наукових ступенів, регламентується формування корпусу опонентів, діяльність системи переатестації та апеляції.

Не вирішеним лишається реалізація напрямку руху в бік К-парадигми на основі системно-методологічного підходу. Зміною умов атестації шляхом корегування порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника ми системно гальмуємо творчість у молодих вчених. Потрібна якісна зміна, що сприятиме творчому розвитку методологічної компетентності аспіранта, наукового керівника, наукового консультанта. Вирішенню на системно-методологічному підході і націлене дисертаційне дослідження, концепція якого знаходиться у вільному доступі Автор запрошує до обговорення [2].

Результат дослідження. Особливість підготовки і проведення експерименту в Україні визначалось чисельними перешкодами. В світлі

реформування РАН і розробки нових підходів до атестації наукових та науково-педагогічних кадрів наш експеримент, як ніколи, знадобився до натурального проведення. Сукупність обставин визначили порядок підготовки і організації оцінки результату дисертаційного дослідження. Умовно він складався з аналітичної оцінки та натурального науково-педагогічного експерименту.

Результат аналітичної оцінки підтвердив, що всі положення дисертаційного дослідження відповідають очевидній логіці, викладання ґрунтується і підкріплюється відомим позитивним соціально-економічним ефектом та не суперечить чинним Законам України – „Про вищу освіту”, „Про наукову та науково-технічну діяльність” та Положенню про підготовку наукових та наукових кадрів вищої кваліфікації (рис. 2-4). На всіх рисунках прийнято наступне скорочення: ММП – існуюча методологічна модель підготовки; МКМП – запропонована методологічна компетентна модель підготовки наукових та науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації.

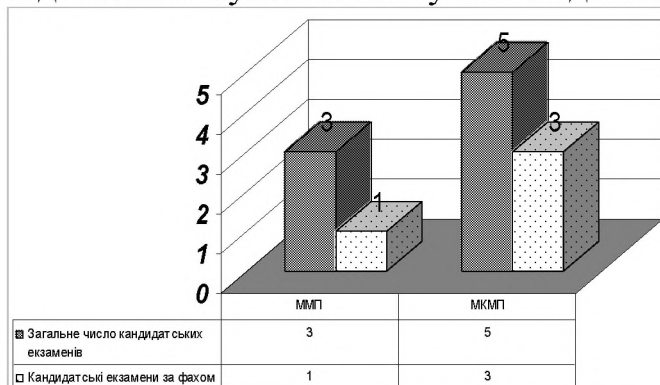

Рис. 2. Порівняльна оцінка відмінностей між загальною чисельністю та професійними кандидатськими екзаменами

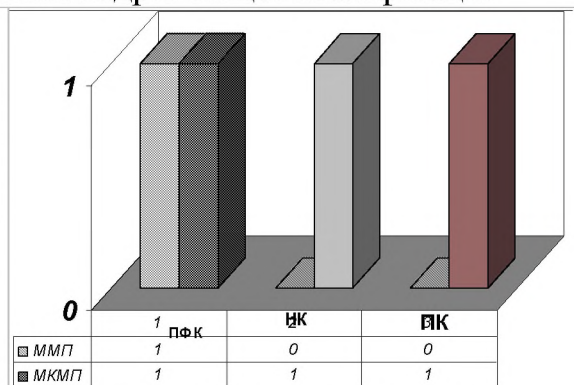

Рис. 3. Порівняльна оцінка відмінностей у формуванні професійної компетентності

Здійснено імітаційне моделювання з елементами напівнатурного експерименту з визначення коефіцієнта професійної готовності наукових та науково-педагогічних кадрів до всіх видів майбутньої професійної діяльності, визначеної в чинних Законах України. Результат моделювання коефіцієнта професійної готовності представлено на рис. 5.

Захист дисертації здобувач здійснює в спеціалізованій вченій раді. Порядок формування спеціалізованої вченої ради визначається відповідним положенням [6]. Вона представлена нами у вигляді деякої експертної системи (рис. 6). Якісний склад становлять доктори або кандидати наук за однією науковою спеціальністю. Об'єктивність оцінки з педагогічного (освітнього) аспекту викликає сумнів, оскільки до складу не входить представник педагогічної галузі знань.

Ключова місія – оцінювати формалізовану структуру з погляду педагога, оскільки здобувач вченого ступеня має сформувати власну систему знань, націлених на впровадження в навчальний процес, як необхідний елемент філософії розвитку науки і техніки.

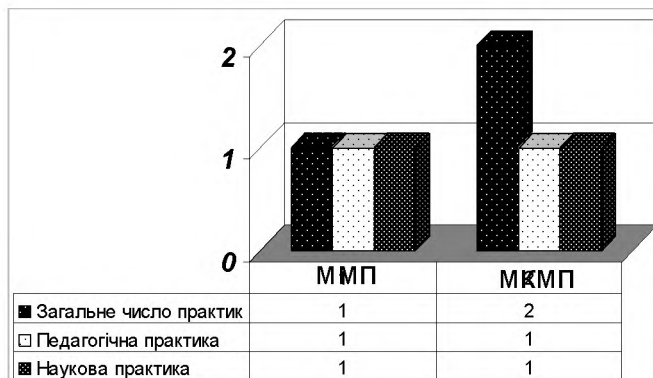

Рис. 4. Порівняльна оцінка відмінностей між практиками

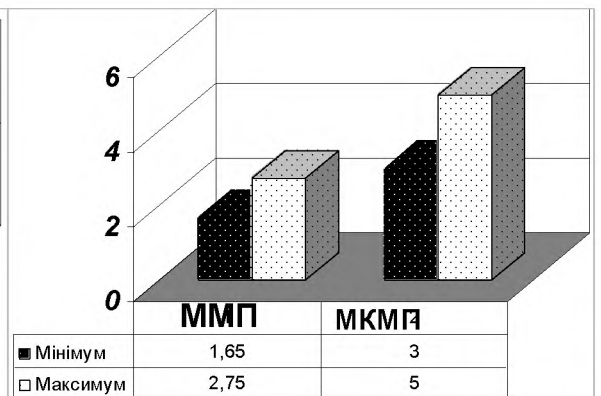

Рис. 5. Порівняльна оцінка імітаційного моделювання коефіцієнту професійної готовності

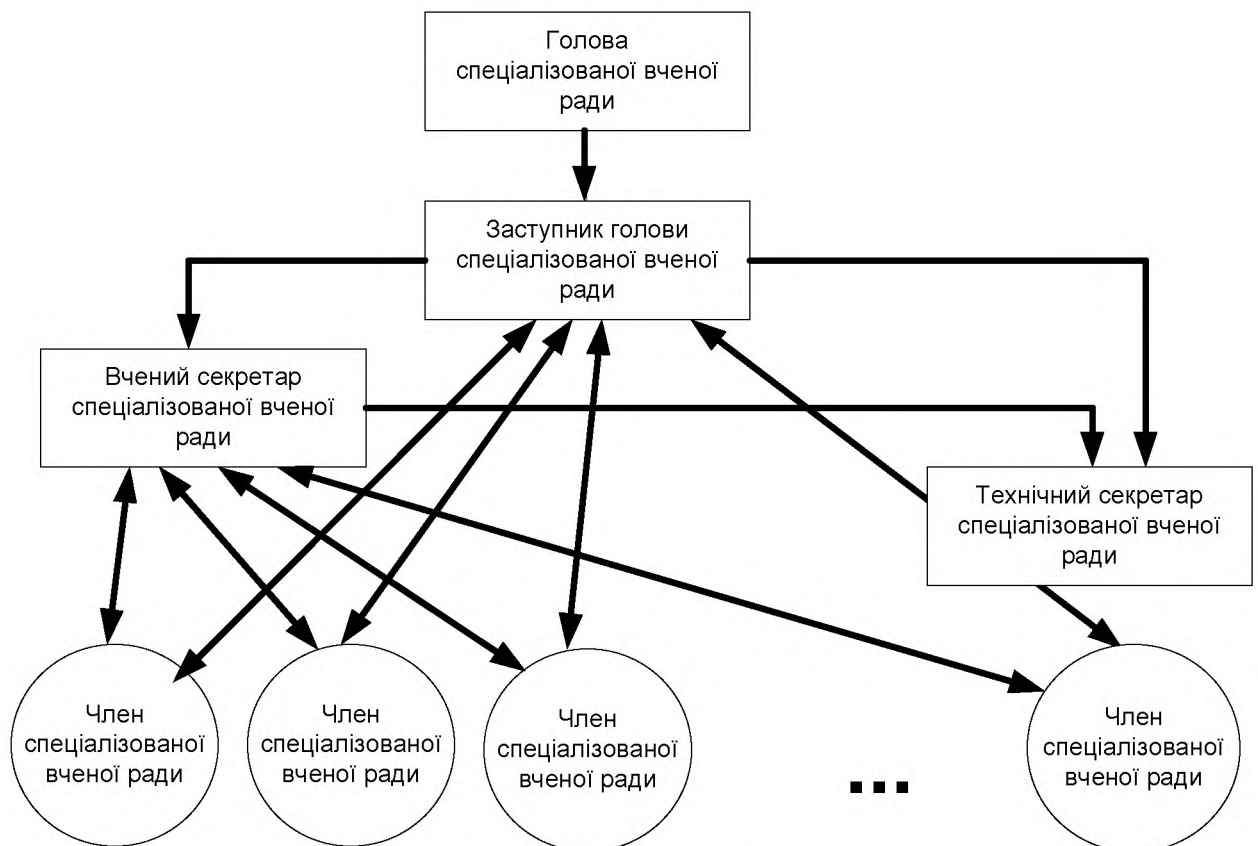

Рис. 6. Існуюча структура спеціалізованої вченої ради

Тож, в контексті дисертаційного дослідження [2] визначено перспективний напрямок розвитку спеціалізованої вченої ради. Тепер представимо перспективну структуру спеціалізованої вченої ради (рис. 7). На схемі показано, що в структуру спеціалізованої вченої ради (в склад її членів) введено представника однієї зі спеціальностей педагогічних наук. Перевірка запропонованого рішення, вочевидь, необхідна. Однак організувати вдалий експеримент в Україні автору дисертаційного дослідження не вдалося, внаслідок об'єктивних та суб'єктивних обставин.

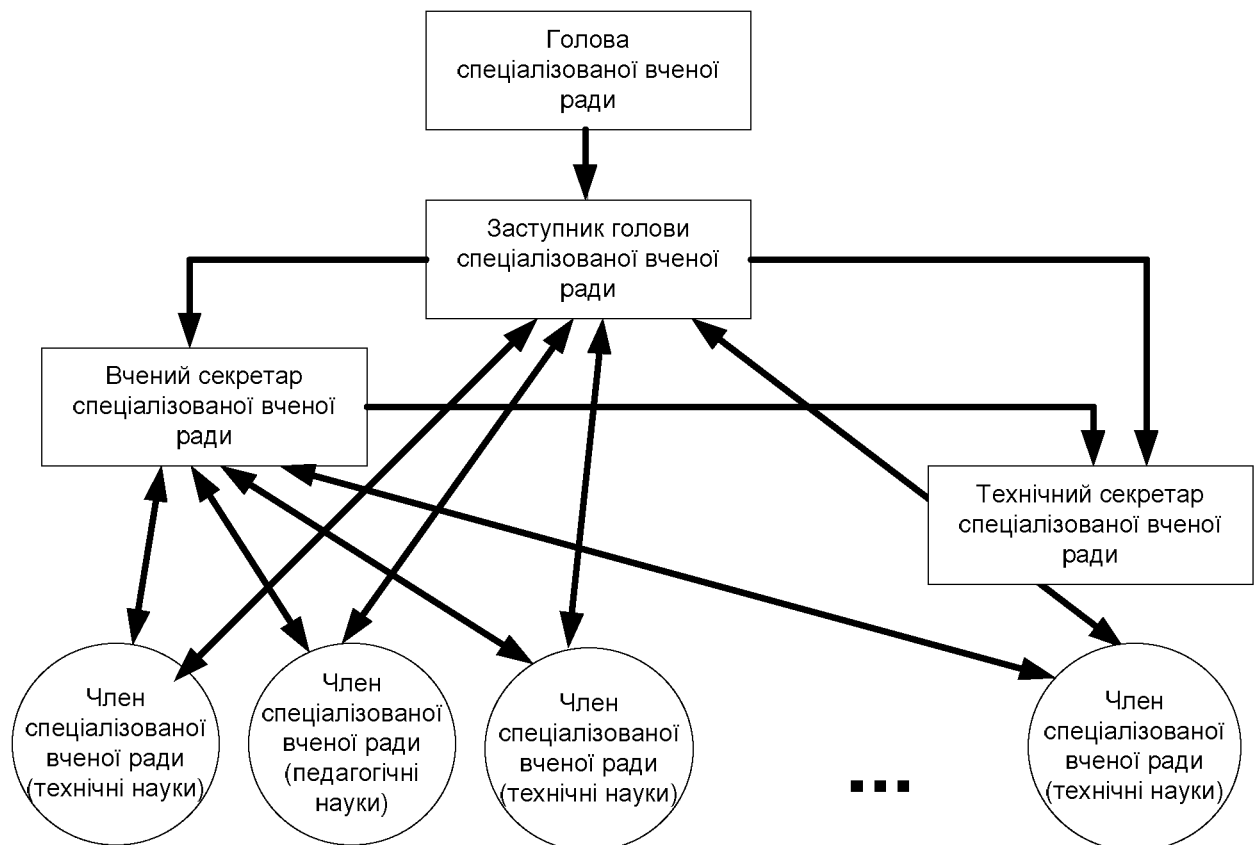

Рис. 7. Перспективна структура спеціалізованої вченої ради

Організацію та постановку даного натурального науково-педагогічного експерименту прийняла суспільна організація „Российская Академия Естествознания”. Проведення експерименту визначено в контексті наукового заходу 26 – 30 вересня 2013 р. [4].

Безумовно, цьому сприяло рішення ВАК РФ про планування проведення системних експериментів [3]. Позитивним є створювати консорціуми з представників університетів і академічних інститутів, галузевих міністерств і відомств, бізнес-суспільств, професійних асоціацій, які і присвоюватимуть вчені ступені. Це і буде система професійно-суспільної атестації.

Всі учасники наукового заходу [4] опинилися учасниками експерименту. Доктори наук різних наукових галузей випадковим чином утворили віртуальну атестаційну вчену раду. Вчена рада стала прототипом міждисциплінарної призми [7, 8]. Випадковий склад ради став ключовим фактором і визначив об’єктивність в достовірності прийнятих рішень. Структура спеціалізованої вченої ради представлена на рис. 8.

Міждисциплінарний склад атестаційної вченої ради дозволяє під різними поглядами (аспектами) оцінити висунутих кандидатів на атестацію. Без сумніву, що в такій розрізненій атестаційній вчентій раді складніше отримати консенсусне рішення, ніж в звичайній системі, експертній оцінці, побудованої за описаними принципами [9].

Така атестаційна вчена рада системно-методологічно спробувала сформулювати новий погляд на суспільну атестацію наукових та науково-педагогічних кадрів.

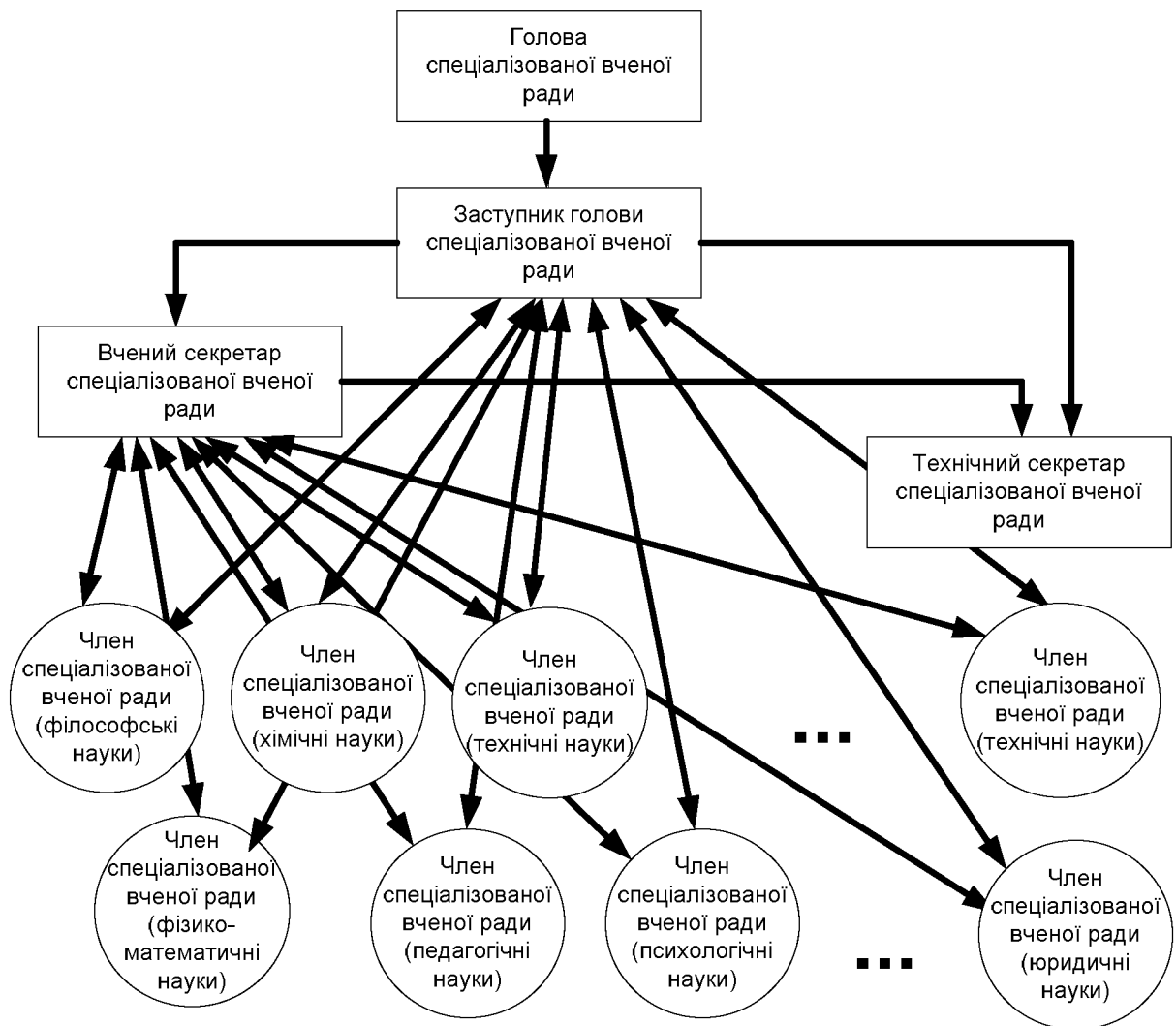

Рис. 8. Апробована структура спеціалізованої вченої ради

Обраний вектор розвитку структури спеціалізованої вченої ради в певній мірі відповідає ідеї В.Д. Бондаренка [5] щодо важливості незалежного оцінювання результатів дисертаційних досліджень. Це спонукає розробників «Порядку присудження...» до максимального включення всіх діючих спеціалізованих учених рад у процес взаємного колективного рецензування дисертаційних робіт, передбаченого пунктом 26 «Порядку присудження...», коли захищена в одній із спецрад дисертація є предметом розгляду іншої спецради такого ж профілю, часто із запрошенням здобувача. Це, звичайно, додає клопоту спеціалізованим ученим радам, однак така робота, якісно виконана, стає гарантією, що ми маємо справу з повноцінними дисертаційними дослідженнями, запобігає несанкціонованим текстовим запозиченням чи компіляціям [5].

Створенням низки бар'єрів такого незалежного оцінювання, які визначає В.Д. Бондаренко, дякуючи «Порядку присудження ...», змушені будуть долати ті здобувачі наукових ступенів, які менш ніж через п'ять років після захисту кандидатських робіт збираються захищати докторські дисертації. Їхні реальні наукові здобутки будуть оцінювати незалежні експерти і під час оприлюднення намірів про такий захист, і при надходженні вже захищених

робіт до МОН. Такий підхід з психолого-педагогічного аспекту лише погіршує умови розвитку творчої складової методологічної компетентності. Умови ми розглядали в науковій публікації [10].

Отже, позитивні результати дисертаційного дослідження слід розглядати як вектор напрямків розвитку системи підготовки та атестації наукових та науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації в Україні. Цьому всіляко сприяв колектив науково-дослідної лабораторії Міждисциплінарних досліджень Наукового центру зв'язку та інформатизації Військового інституту телекомунікацій та інформатизації Національного технічного університету України „Київський політехнічний інститут”. Розроблено і апробовано наступні Інтернет-проекти:

створено єдиний реєстр Наукових шкіл (НШ) України, розміщено за електронною адресою [11];

в рамках дисертаційного дослідження [12] створено професійну наукову консолідацію вчених України „Міждисциплінарна академія наук (МАН) України” [13] з метою впровадження результатів дисертаційного дослідження в практику.

Порівнянні досягнення представлено на рис. 9. Як видно, ідеї українських дослідників на рік випереджають подібні аналогії дослідників з Російської Федерації.

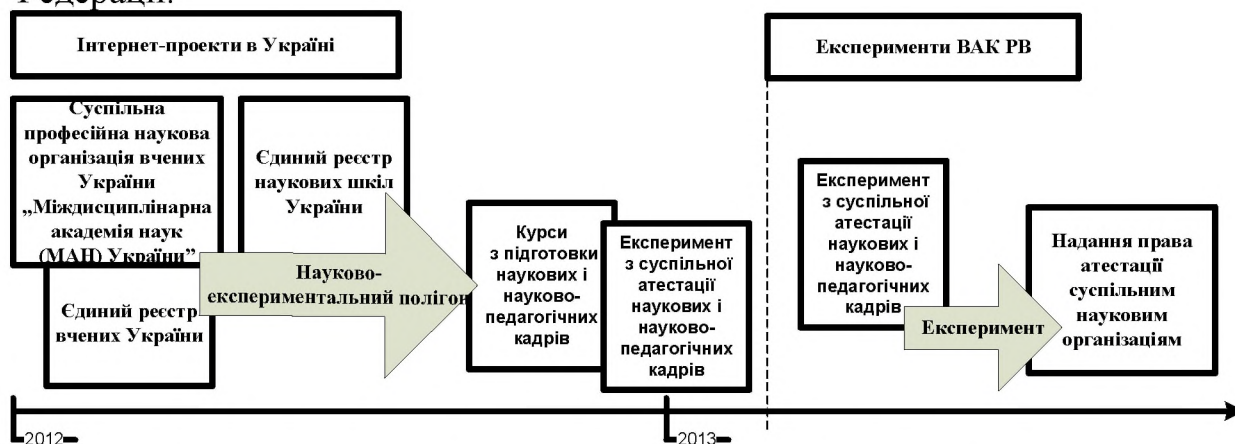

Рис. 9. Часова діаграма наукових впроваджень та лідерства

Висновки. На основі викладеного ми можемо стверджувати, що:

незважаючи на те, що Україна приєдналася до Європейського освітнього простору в контексті Болонського процесу, модернізація третього рівня вищої освіти – аспірантури – гальмується стереотипним системним поглядом;

актуальною є розробка вимог щодо ліцензування та акредитації аспірантур, диференційованого підходу до терміну навчання аспірантів в залежності від наукових галузей та спеціальностей;

позитивним є лідируюча ідея групи Українських вчених про створення в 2012 році суспільної наукової консолідації вчених України „Міждисциплінарна Академія Наук (МАН) України” для експериментування щодо атестування наукових ступенів;

Оцінка соціально-економічного ефекту. Створення єдиного реєстру НШ

приведе до таких позитивних результатів: зростання між раїни; керівники НШ матимуть змогу заявити про створення школи та отримати встановленого зразка сертифікат засновника; підвищення відповідального ставлення засновників НШ щодо якості підготовки наукових та науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації; здобувачі вчених ступенів матимуть змогу самостійно обирати цікаві наукові напрями, зменшаться втрати часу на пошук наукового керівника за бажаним напрямком.

Створений науково-експериментальний полігон „Міждисциплінарна Академія Наук (МАН) України” має такі переваги: автор дисертаційного дослідження [2] має змогу експериментально впроваджувати результати в практику; вчені України в змозі об’єднатися в наукову міждисциплінарну консолідацію для правомірного проведення міждисциплінарних досліджень, які набувають значущості; вибір експертної системи у вигляді призми забезпечує високу об’єктивність проведення досліджень, ідентифікацію та класифікацію результатів досліджень.

Прогноз перспективних напрямів дисертаційних досліджень: розробка методологічного апарату з порядку ліцензування та акредитації аспірантури, освітньо-кваліфікаційної характеристики, освітньо-професійної програми та засобів діагностування якості підготовки аспірантів (ад’юнктів).

ЛІТЕРАТУРА

1. Тенденції та перспективи інноваційного розвитку системи військової освіти: звіт про НДР „Перспектива-ВО” (Заключний). – К.: ВІТІ НТУУ „КПІ”, 2012 – 101 с.
2. Козубцов І.М. Обговорення робочої концепції програми розвитку методологічної компетентності аспіранта військового вищого навчального закладу / І.М. Козубцов [Електронний ресурс] // Междисциплинарные исследования в науке и образовании, 2013. – №2Кг. – Режим доступу URL: www.es.rae.ru/mino/164-1323.
3. Шаталова Н. PhD, DBA, DPA. ВАК Готовит радикальную реформу / Н. Шаталова [Електронний ресурс] Газета Поиск: научная политика №10(2013) от 08.03.2013 URL: <http://www.poisknews.ru/theme/science-politic/5429>.
4. Информационное сообщение. V международная научно-практическая конференция «Международные системы аттестации научно-педагогических кадров» (26-30 сентября 2013 г. Сочи) [Електронний ресурс] // Официальный сайт Российская Академия Естествознания – Режим доступу URL: <http://congressinform.ru/conf-0913/conference/2/>
5. Бондаренко Виктор: Удосконалення системи атестації науковців є справою державної ваги. Інтерв’ю директора департаменту атестації кадрів МОН газети «Освіта України» № 38 від 23.09.2013 [Електронний ресурс] // – Режим доступу URL: <http://www.mon.gov.ua/ua/comments/13829-viktor-bondarenko-udoskonalennya-sistemi-atestatsiyi-naukovtsiv-e-spravoyu-dergeavnoyi-vagi.-intervyu-direktora-departamentu-atestatsiyi-kadriv-mon-gazeti-osvita-ukrayini--38-vid-23.09.2013>.
6. Положення про спеціалізовану вчену раду МОН, молоді таспорту України; Наказ, Положення, Форма типового документа від 14.09.2011 № 1059 // Офіційний вісник України від 17.10.2011 — 2011 р., № 78, стор. 242, стаття 2895, код акту 58620/2011 – Режим доступу URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1170->

11/print1364785088890033.

7. Kozubtsov I. Fundamentals of building the interdisciplinary prism and filters in scientific and pedagogical aspects / I. Kozubtsov, K. Fedorova // «Ғылым және білім» Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университетінің ғылыми-практикалық журналы. Ғылым және білім. 2012. №4 (29) – С. 145 – 151. – ISSN 2305-9397.

8. Козубцов І.М. Ідея побудови науково-педагогічної міждисциплінарної призми / І.М. Козубцов // Проблеми сучасної педагогічної освіти. Сер.: Педагогіка і психологія. – Зб. Статей. – Ялта: РВВ «Кримський гуманітарний університет», 2012. – Вип. 36. – Ч.2. – С. 269 – 273.

9. Самохвалов Ю.Я. Экспертное оценивание. Методический аспект / Ю.Я. Самохвалов, Е.М. Науменко. – К.: Изд-во ГУИКТ, 2007. – 264 с. – ISBN 966-2970-08-8.

10. Козубцов І.М. Квінтесенція знань про природу зародження творчості і креативного мислення у вчених / І.М. Козубцов, Л.С. Козубцова // Проблеми сучасної педагогічної освіти. Сер.: Педагогіка і психологія. – Зб. Статей: - Ялта: РВВ «Кримський гуманітарний університет», 2013. – Вип. 38. – Ч.1. – С. 271–281.

11. Енциклопедія «Українські наукові школи» [Електронний ресурс] Сайт журналу в Інтернеті Міждисциплінарна академія наук (МАН) України. – Режим доступу URL: <http://schools-ua.at.ua>.

12. Козубцов І.М. Філософія формування міждисциплінарної науково-педагогічної компетентності вчених / І.М. Козубцов // Наука и образование : сб. тр. Международный НМ семинар (13 – 20 дек. 2011 г., ОАЭ г. Дубай) – Хмельницький: Хмельницький нац. ун-т, 2011. – С.120 – 122. – ISBN 978-966-330-133-4.

13. Міждисциплінарна академія наук (МАН) України [Електронний ресурс]. Офіційний сайт Міждисциплінарної академії наук (МАН) України. – Режим доступу: <http://man-ua.at.ua>.

И.Н. Козубцов, кандидат технических наук
Научный центр связи и информатизации
Военного института телекоммуникаций и
информатизации Государственного
университета телекоммуникаций

НАТУРНЫЙ НАУЧНО-ПЕДАГОГИЧЕСКИЙ ЭКСПЕРИМЕНТ ПО МЕЖДУНАРОДНОЙ АТТЕСТАЦИИ НАУЧНО- ПЕДАГОГИЧЕСКИХ КАДРОВ ВЫСШЕЙ КВАЛИФИКАЦИИ

В научной статье рассмотрен порядок подготовки и проведения натурального научно-педагогического эксперимента по международной аттестации научно-педагогических кадров высшей квалификации. Эксперимент включал аналитическую составляющую и натуральный эксперимент. Получен положительный результирующий эффект по развитию методологической компетентности аспиранта. По результатам эксперимента подтверждена достоверность и актуальность выбранного направления, пути и способы развития института аспирантуры в направлении К-парадигмы.

Ключевые слова: компетенция, развитие, методологическая компетентность, аттестация, аспирант, творчество, ученые, натуральный эксперимент.

I.N. Kozubtsov, Candidate of Technical Sciences

Scientific center of connection and informatization of the Military institute of telecommunications and informatization of the State University of Telecommunications

FULL-SCALE SCIENTIFIC AND PEDAGOGICAL EXPERIMENT WITH THE INTERNATIONAL CERTIFICATION OF SCIENTIFIC AND PEDAGOGICAL PERSONNEL

In a scientific article describes the procedure for preparing and carrying out full-scale scientific and pedagogical experiment on an international assessment of scientific and pedagogical personnel. The experiment consisted of an analytical component and a natural experiment. A positive net effect of the development of methodological competence graduate student. The experiment results confirmed the validity and relevance of the selected location, route and mode of evolution in the direction of the Institute Graduate K-paradigm.

Keywords: competence, development, methodological competence, certification, graduate, creativity, scientists, natural experiment.